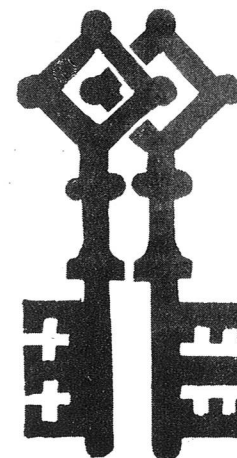
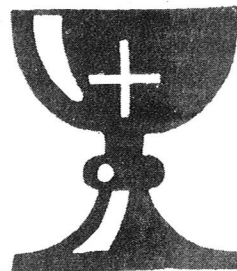
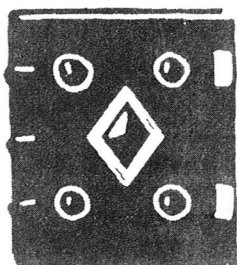

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

1/1978

Møde med den Opstandne

Prædiken ved vesper i Sundeved - Centrets kirke 29. juli 1977 over Matth. 28, 9-10: "Men se, da kom Jesus dem i møde og sagde: 'Vær hilset!' - Og de gik hen til ham og omfavnede hans fødder og tilbad ham. Da siger Jesus til dem: 'Frygt ikke! Gå hen og fortæl mine brødre, at de skal gå til Galilæa; der skal de se mig'".

DE var gået ud til graven for at vise ham den sidste ære. Det var da det mindste, de kunne gøre. Ja, det var i grunden det eneste, de kunne gøre, nu hvor han var død, - nu, hvor alt håb var bristet. "Vi havde håbet, at han var den, der skulle forløse Israel" - sådan sagde de to, der gik til Emmaus, og anderledes har de vel heller ikke haft det, disse kvinder, der gik ud til graven. De har vel følt det, ligesom vi gør det, når vi har mistet en af vore kære: At det er, som om man er en lille smule nærmere ved den, man har mistet, når man står ved den grav, der rummer det døde legeme, og jo større sorgen er, desto mere hænger man ved den grav, som man uvilkårligt synes rummer alt for meget, fordi den rummer et menneske, man var knyttet til med kærlighedens bånd. Ikke engang døden kan slå kærligheden ihjel. Derfor måtte de ud til graven, lige så snart Løven tillod dem at færdes mere end det foreskrevne antal skridt. "Efter sabbaten, da det gryede ad den første dag i ugen, kom Maria Magdalene og den anden Maria for at se til graven".

Disse to kvinder - de havde i hvert fald været meget nært knyttet til Jesus. Syv onde ånder havde han uddrevet af Maria Magdalene. Derfor kunne hun ikke andet end være taknemmelig. Og den anden Maria -

mor til Jakob den Lille og Joses – og så hun havde kendt Jesus gennem lang tid og hørte med blandt de kvinder, der fulgte ham på hans vej. Begge havde de stået ved Jesu kors den grufulde dag, da han blev naglet til korset og døde. Begge havde de også været til stede, da Jesus blev lagt ind i klippehulen i Josef af Arimateas have. Jo, de var nært knyttet til ham. Derfor måtte de ud til den grav, som rummede hele deres livs glæde og indhold.

Og så sker der de mest forunderlige og frygtindgydende ting. Jordskælv og lynild, og pludselig står en engel foran dem og fortæller, at Jesus er opstået fra de døde. De kan selv få den tomme grav at se. Han er ikke her, han er opstanden, som han har sagt. Og selvom det var utroligt, så fyldte det dem med en glæde og jubel.

Men bedst af alt er det alligevel, da de pludselig står ansigt til ansigt med den opstandne herre og frelser. Da var al tvivl med eet gjort til skamme. Ved mødet med den opstandne bliver det klart for dem, hvilken vantro de havde været i besiddelse af. Og de blev bange! Bange for, hvad Jesus mon ville sige. De havde svigtet ham, da han trængte til dem, og de havde ikke troet, at han ville opstå fra de døde, selvom han havde sagt det så tit. Og så står han der – åndelig talt med ryggen mod den tomme grav – og siger til dem, at de skal ikke være bange. De havde søgt efter den døde. De ville ud til den grav, som rummede deres kære herre og frelser. Men de fandt den tomme grav, og de fik et personligt møde med den levende, opstandne herre og frelser. Og netop fordi han viste sig at være levende – netop derfor var han i stand til at give dem troen og håbet tilbage.

Og se – det er nøjagtig på samme måde den dag i dag. Den tomme grav var en virkelighed og er det stadig. Den Jesus, som lå i graven, han ligger der ikke mere. Nej, for han er den levende herre og Gud. Han er ikke den døde. Og netop fordi han er den le-

vende, ja, så er der kun eet eneste at gøre for os: At falde ned foran ham og omfavne hans fødder og tilbede ham.

Men vejen går gennem synderkendelsen, når vi opdager, hvor dårligt det er fat med os. Og vejen går videre gennem frygten, frygten for Guds dom over os, fordi vi svigtede og faldt, – fordi vi ikke troede det budskab, han forkyndte for os. Og så ender vejen foran den levende herre og frelser. Den frelser, som aldrig vender ryggen til os, men som tværtimod har vendt ryggen mod døden. Den herre, som "trådte døden på nakke", som Grundtvig siger det. Her står vi overfor den levende.

Men han er ikke bare levende for sig selv og sin egen skyld. Nej, han vil også være livet for dig og for mig. Han opstod fra de døde som en første-grøde af de hensøvede. "Som han opstod, skal vi opstå". Da han døde på korsets træ, døde vor synd med ham. Værket er fuldbragt – een gang for alle. Synden er afskaffet. Netop derfor hilser han os og siger "Frygt ikke". Han er den eneste, der kan sige det. Det er ikke en dækningsløs check, han udsteder. Han ved, at vi har ingen grund til at frygte. Han ved, at der hvor et lille menneske strækker sine tomme hænder ud og tager imod den gave, som rækkes fra Gud, ja, der kan intet rive dette menneske ud af Guds hånd. For det menneske har nemlig en levende Gud. En levende herre. En levende frelser. Og det menneske har en død synd. En synd, der er fjernet fra os så langt som østen er fra vesten. En synd, der er sænket i havets dyb. En synd, som Gud selv har glemt. Der er blevet byttet rundt på det hele. H. C. Andersen har skrevet et eventyr, som har titlen "Alt på sin rette plads". Sådan var det før for dig og for mig. Da var alt på sin rette plads. Synden lå på os og tyngede os til jorden, og retfærdigheden – den tilhørte Jesus. Men nu er alt ikke mere på sin rette plads. For synden blev

lagt på Jesus og døde med ham, og retfærdigheden blev lagt på dig og mig. Da Jesus opstod, var synden borte. Derfor kunne han møde kvinderne ved graven og sige til dem: "Frygt ikke". Derfor kunne de falde ned og tilbede ham som deres herre og Gud. Han sparkede dem ikke til side. Han vidste, at han selv havde købt dem og betalt prisen for dem.

Og fra dette møde med den levende herre og frelser blev de så sendt ud med budskabet om ham, der lever og regerer. Det var Gud selv, der havde øren for alt dette.

Det er Gud, der har bøjet sig ned og samlet dig op. Det er Gud, der har taget al din synd og lagt den på Jesus. Det er Gud, som dermed har genskabt dig – givet dig livet påny. Og den, der har prøvet at stå ansigt til ansigt med al sin synd og elendighed, han eller hun kan ikke nøjes med mindre end at stå ansigt til ansigt med den frelser, som har taget al synden bort. Han el-

ler hun behøver et personligt møde med den levende, den opstandne herre og frelser. Det sker i gudstjenesten. Det sker i den hellige nadver. Det sker også der, hvor et menneske læser i sin Bibel og bliver klar over, at dette ord – det gælder mig. Det sker, når et menneske falder ned og tilbeder den levende herre og Gud.

"Vejen og livet i Kristus er funden, døden og Djævelens magt overvunden.

Alle, som tror ham, forjætter han nåde,

hjælper og trøster i al deres våde, trofast han giver dem Himmerigs

efter sit løfte, som ikke kan svige. Gud være prist, som os løste af

vånden".
(DDS 361)

Amen.

Frede Møller, Neksø

En ny BASIS!

HVOR BØR DANSK HØJKIRKELIGHED STÅ?

KORT tid før det højkerkelige præstekonvent i Virring i 1977 fik deltagerne tilsendt et forslag til en ny "basis" for bevægelsen. Tre af konventets medlemmer havde udarbejdet det med anmodning om, at det måtte blive behandlet på mødet.

Det udmærkede initiativ kom nok som en overraskelse for de fleste. Jeg havde ikke haft indtryk af, at der var tanker på vej om, at den gamle basis fra 1961 burde revideres. Da der havde været meget kort tid til at overveje forslaget forinden, blev forhandlingen på konventet ikke særlig dybtgående. Man blev enige om, at medlemmerne inden næste års konvent selv skulle arbejde videre med spørgsmålet og sam-

menligne med den gamle basis. Muligheden for at "oversætte" eller omskrive denne basis, så den lettere kunne forstås af lægfolk, blev også nævnet.

I løbet af den tid, der er gået siden konventet, er det blevet klart for mig og andre, at dette initiativ – helt bortset fra forslaget indhold – er kommet i rette tid. Vi trænger i meget høj grad til en besindelse på, hvor højkerligheden bør stå i en tid, der er vores. Det er derfor, dette nummer af bladet i særlig grad bliver et "basis-nummer", der kan give materiale til en virkelig drøftelse på det kommende konvent.

Til dette formål har vi valgt at aftrykke en række dokumenter: 1) Den gamle basis fra 1961. 2) De tre kon-

ventsmedlemmers forslag i en omarbejdet skikkelse. 3) En basis for "Kirkeligt Konvent af 1946", offentliggjort i Re-formatio i 1961. 4) De norske højkirkeliges dokument "Om Kirkelig Fornylse" fra 1969, allerede trykt i Re-formatio i 1977. 5) For en ordens skyld aftrykkes også et beskedent dokument fra den svenske højkirkelighed – samt en kort kommentar fra bevægelsens tidligere formand til begrundelse for, at man i Sverrig har klaret sig uden nogen basis! 6) Endelig aftrykkes et ganske nyt dokument fra den engelske højkirkelighed.

Jeg føler trang til at komme med min egen personlige begrundelse for, at en grundig drøftelse af dansk højkirkeligheds ståsted er blevet nødvendig: a) Først kan nævnes, at situationen i Folkekirken er forandret og forværret i en grad, som ingen af os kunne forestille os i 1961. b) Det har gjort indtryk på mig at møde repræsentanter for en ny norsk højkirkelighed på den lutherske bekendelses grund. Den frembærer sit ærinde med stor dygtighed og modenhed og har fået en helt forbavsende stor udbredelse, hvor den danske bevægelse nøgternt set må betegnes som stagnerende. Dette må stille os overfor spørgsmålet, om vi selv har spildt en række gode muligheder for fremgang. c) Den helt uventede begivenhed sidste sommer, at den lille gruppe præster, der udgør "Kristi Legems Broderskab", for første gang trådte offentligt frem i pressen som en særlig fløj af dansk højkirkelighed, taler også for, at den højkirkelige bevægelse som sådan må besinde sig på, hvor den står.

d) Min fjerde begrundelse vil måske fornemmes rigeligt udførlig; men den har at gøre med det engelske dokument, vi har aftrykt. Dets undertitel er ganske typisk: "A basis for renewal"; derovre skal de altså også arbejde med spørgsmålet om basis! Det er ligefrem vedlagt indbydelsen til de højkirkeliges første konference i en lang årække, der skal finde sted i en mig u-

bekendt by, der hedder Loughborough i dagene fra 29. marts til 1. april i år.

Gennem læsning af det oprindeligt nærmest højkirkelige ugeblad Church Times i over 20 år kan man ikke undgå at få indtryk af, at den engelske højkirkelighed – især i den rent anglokatolske skikkelse – i meget lang tid har været i en alvorlig krise. I en forstand – med hensyn til meget i kirkens ydre præg – kan det måske siges, at den bevægelse har sejret sig til døde! Det ydre højdepunkt nåedes måske i 1961, da en højkirkelig nåede helt op på ærkebispstolen i Canterbury, nemlig Michael Ramsey. Han indledte denne stilling med en flerdages personlig retræte i det dejlige anglikanske kloster i Mirfield. Jeg kom selv til det sted dagen efter og så hans "tronbestigelse" i fjernsynet! Desværre syntes retræten ikke at have båret frugt, for Ramsey endte med at gå ind for kvindelige præster! Som et udtryk for forvirringen i den anglikanske kirke kunne man for et par uger siden læse, at en hel række af de kvinder, der nu er blevet ordinerede i denne kirke i Kanada og USA, er "anglocatholic"!

For den mest romaniserende fløj har udviklingen i Romerkirken siden det store kirkemøde nærmest været en katastrofe. Dens næsten totale overtagelse af liturgien fra det gamle romerske koncil i Trient føles jo meningsløs, når den moderne Romerkirke nu næsten helt har forladt denne liturgi. Man har indtryk af en kolossal lammelse af denne bevægelse. I Church Times møder man næsten aldrig højkirkelige synspunkter i form af grundige artikler – højst nogle små pip i læserbrevene. Theologiske bøger fra det hold synes at være meget sjældne. Af og til dukker dog dette meget interessante fænomen op, som kendes også i Danmark og i Sverrig, at ægte højkirkelige står side om side med de ægte "evangelical" (delvis svarende til vores Indre Mission) i en fælles front mod modernismen i dens forskellige afskygninger. Der er her tale om de

såkaldte "conservativ evangelical", som er noget helt andet end de almindelige "evangelical", som ofte efter min mening er nogle kedelige folk. Det er den slags der nu sidder på begge ærkebispstolene – også et typisk tidens tegn! Ham i York har jeg iøvrigt drukket the hos, da han var canon ved domkirken i Rochester... De er begge lidt "af sekretærtypen", som Lindhardt engang sagde om visse moderne danske bisper.

I årevis har de højkirkelige ikke kunnet magte at samles til en kongres, så nu sætter de deres håb til det, der skal ske i foråret, så de kan få klaret disse spørgsmål: "Hvor står vi? Og hvor går vejen fremad?"

Jeg håber meget, at vort Virringkonvent i år kan blive udgangspunktet for en lignende selvbesindelse. Det kræver megen forberedelse i bøn inden mødet – og sikkert også et grundigt fortsættelsesarbejde bagefter.

Poul Ulsdal, Hemmet

BASIS 1961

FOR DEN HØJKIRKELIGE BEVÆGELSE

1. a) En kristendomsforståelse, der, orienteret ud fra inkarnationens paradoksale under i historien, bekender Jesus af Nazareth som Guds Søn og dermed Guds indgreb i menneskeslægten og den enkeltes liv – til evig forløsning.

b) Og dermed et kirkesyn, der betragter kirken som en levende, sakramental organisme med historisk kontinuitet, sendt af Gud ved Jesus Kristus til frelse for verden og til forherligelse af hans navn. Kirken er derfor karakteriseret som "regnum et corpus mysticum Christi".

2. Bevægelsen anser den evangelisk-lutherske kirke i Danmark (selv under dens folkekirkelige kår) som en del af

den hellige, katolske kirke på jorden og vil som følge heraf arbejde for udmåntningen og anvendelsen af dens sandt katolske arv.

Denne re-katholicering sker ud fra en traditionsforståelse, der omfatter såvel den før- som den efterreformatoriske kirkehistorie – efter et katolsk, kristologisk princip, der er i overensstemmelse med oldkirkens fælles lærebekendelse.

3. Den anser "ordet" og sakramenterne, herunder skriftemålet, for nådemidler på en sådan måde, at disse er instrumenter for nådens reale meddelelse – og sakramenterne herunder som midler for særlige Guds gerninger til vor frelse.

4. Den anser det gudstjenstlige liv for at være såvel "opadvendt" som "udadvendt" og giver derved plads for regelbundet ordens- og bønsliv.

Vor Herres, Jesu Kristi "objektive", reale nærvær i de indviede nadverelementer konstituerer nadvergudstjenesten som messe, giver de liturgiske faktorer konkret mening og kultisk karakter – og hele gudsdyrkelsen lokaltemporel vægt, og begrunder kirkens hellige tider og steder.

Andre gudstjenesteformer bør anvendes udformede efter deres egenart.

5. Den anser det kirkelige embede som henhørende under den stridende kirkes væsen, således at det både er villet og bemyndiget af Gud, meddelt gennem ordinationen i historisk succession og forlenet med myndighed og forjættelse under nådemidlernes rette forvaltning.

Det særlige præsteembede og "det almindelige præstedømme" udelukker ikke, men forudsætter og supplerer hinanden.

6. Den anser den empiriske splittelse i kristenheden ikke kun som en ulykke, men som en synd – og tilstræber kirkens synlige enhed gennem bod og bøn

og sandhedssøgende, økumenisk dialog og arbejde for opnåelse af liturgisk fællesskab kirkeafdelingerne imellem.

Den betragter i den forbindelse reformation som både legitim og til tider påkrævet – og tager sit "evangeliske" anliggende alvorligt – ligesom dens enhedssøgen ikke lader sig begrænse til vesterland.

7. Højkirkeligheden arbejder i den danske kirke for at vække til evangelisk-katholsk selvbesindelse i kirke-, sakrament-, embeds- og gudstjenestesyn, som også i menigheds- og personligt fromhedsliv.

Den søger at undgå egentlig partidannelse og vil under vid, gensidig frihed forene alle, der vil arbejde med på vor danske kirkes genrejsning og fornyelse i synet på og brugen af den arv, vi som en del af Jesu Kristi kirke på jorden har fået betroet af Gud.

I troskab med vor tradition vil vi prøve på at være kirke sammen – også med dem, der ser anderledes på sandhedens tolkning end vi, for så vidt som det ikke sprænger selve katholicitetens fundamentale princip.

(Gengivet efter Re-formatio nr. 4/1961, side 45-46)

BASIS 1977

ELLER ARBEJDSPROGRAM

§ 1. Kirken

Kirken er Guds Pagts-folk i alle slægter og over hele jorden og gennem alle tider, opbygget på apostlenes og profeternes grundvold med Jesus Kristus selv som hovedhjørnestenen.

Kirken er tillige Jesu Kristi Legeme, som her på jorden, både universelt og lokalt, bærer den hemmelighed, at Ordet blev kød, og formidler Kristi forløsningsværk til verden. Alle som ved dåb og tro er indlemmet i Kristi Legeme tilhører et kongeligt præste-

skab og har fået Helligånden som gave.

Kirken er endelig Helligåndens Samfund, i hvilket Guds folk lever under nådemidlernes rette og fulde brug. Derved erfarer de hellige Herren Jesu nærvær og det kommende Guds Riges kraft. I dette fællesskab forvaltes nådegaverne til opbyggelse af Jesu Kristi Legeme, og Åndens frugt kendes i lemmernes indbyrdes omsorg. Intet menneskeligt er her unddraget nådens forløsende og nyskabende kræfter.

§ 2. Embedet

Det kirkelige embede er en gave fra vor himmelske Ypperstepræst Jesus Kristus, der gav Kirken apostle, profeter, evangelister, hyrder og lærere. Efter apostolisk skik indvies mænd, der skønnes egnede og kaldede, til biskopper og præster. Bispeembedet tjener Kirkens eenhed og fastholder Kirkens børn på apostlenes lære. Præsterne leder den lokale menighed ved Ordets rette forkyndelse og sakramenternes forvaltning efter Herrens egen indstiftelse.

Denne ordning åbner for og fremmer alle de øvrige offentlige tjenester for både mænd og kvinder.

§ 3. Skriften

Bibelen er Guds skrevne Ord som lov og evangelium. Kirken forkynder, lærer og handler kun ret og med myndighed fra Herren, når den er i overensstemmelse med den hellige Skrift. Det gamle Testamente og Det nye Testaments eenhed og fulde troværdighed er givet i Jesus Kristus, som selv er Guds Ord.

De oldkirkelige symboler (den apostolske, den nicæno-konstantinopolitanske og den athanasianske trosbekendelse) og de reformatoriske bekendelsesskrifter (den augsburgske bekendelse og Luthers lille Katekismus) bevarer Kirken mod kætteri og vildfarelse i tolkningen af det bibelske vidnesbyrd.

§ 4. Dåben

Dåben i Faderens og Sønnens og Hellig-

åndens navn er en ny fødsel af vand og Ånd og tilkendegiver overgangen fra døden til livet. Dåben kan ikke skilles fra troen på og bekendelsen til den treenige Gud, sådan som det er udtrykt ved anvendelsen af forsagelsen og den apostolske trosbekendelse i dåbshandlingen. Hvor Herrens befaling til at døbe og til at lære den døbt at holde Hans befalinger ikke sammenholdes, er forudsætningen for dåb endnu ikke til stede.

§ 5. Nadveren

I den hellige Nadver med indstiftelsesordene gør Helligånden Jesu offer på Golgata virkende og nærværende i verden og delagtiggør den nadverfejrende menighed i Herrens Legeme og Blod under brøds og vins ydre skikkelse.

I nadveren opbygges menighedens fællesskab, og den døbt styrkes til et liv i forsoning med Gud og sit medmenneske.

§ 6. Skriftemålet

Det private skriftemål er et nådemiddel givet af Kristus. I skriftemålet modtager den bodfærdige synder af den dertil indviede præst syndernes forladelse som fra Herren selv.

Skriftemålet er en del af Kirkens helbredende tjeneste, som desuden omfatter de syges salvelse og anden bøn for syge, bøn om indre helbredelse og befrielse fra onde ånders indflydelse.

§ 7. Gudstjenesten

De kristnes hovedgudstjeneste er søndagens Højmesse. I den kommer Kirkens eenhed og menighedens fællesskab til udtryk, idet de troende hér møder Herren i Ordet og Eukaristien (den hellige Nadver). Alle andre former for gudstjenester (f. eks. tidebøn, bedemøder, andagt i hjemmene og privat bøn) udspringer heraf og kan ikke undværes.

Alle gudstjenester retter sig mod Gud ved Jesus Kristus i Helligånden, men er tillige en bekendelse af Kristus over for verden.

Alle, som kan tilslutte sig "Basis" for Den højkirkelige Bevægelse, opfordres til at give sig til kende og leve efter følgende regler:

For præster: a) daglig bibellæsning og bøn, b) villighed til at drage de liturgiske og pastorale konsekvenser af "Basis", c) gå regelmæssigt til skrifte, d) deltage i årlige landskonvent eller i regional-konventer.

For lægfolk: a) daglig bibellæsning og bøn, b) ugentlig deltagelse i messen, c) være i forbindelse med en af bevægelsens præster, d) støtte bevægelsens aktiviteter.

Bevægelsen udgiver bladet Re-formatio, og alle der skriver "Basis" under vil blive orienteret om bevægelsens arrangementer og øvrige aktiviteter.

Knud Christensen
Ole Skjerbæk Madsen
Poul Exner

Også et dokument

"Kirkeligt Konvent af 1946", som fungerede i det københavnske område med baggrund i afdøde Hans Justesens virke med Collegium Trinitatis, udtrykte i indledningen til sine love følgende kirkesyn:

DEN augsburgske bekendelse, som er bekendelsesskrift for den danske kirke, lærer i sin 7. artikkel, at kirken er de helliges forsamling, hvor evangeliet forkyndes ret, og hvor sakramenterne forvaltes ret.

Men sammenholdes dette med samme bekendelses 5. artikkel, må vi tilføje, – ved det af GUD dertil indstiftede embede.

Vor kirkes bekendelse lærer således, at kirken har disse fire nødvendige kendetegn: De helliges forsamling, evangeliet, sakramenterne og embedet.

De helliges forsamling er de døptes menighet, hvor denne i tro og tilbedelse samles om sin Herre og under syndens og nådens vilkår søker at virkeliggjøre hans vilje.

Evangeliet er budskapet om frelsen i JESUS KRISTUS, forkyndt i overensstemmelse med den hellige skrift.

Sakramenterne, dåb og nadver, er realiteter, de er ikke blot tegn eller panter, men nådemidler, hvorved GUDS nåde virkelig meddeles den enkelte, både til retfærdiggjørelse og helliggjørelse. Derfor rammer GUDS dom den, der – ubodfærdig eller genstridig – modtager dem uværdig.

Også skriftemålet er et nådemiddel, idet absolutionen, der ligesom sakramenterne er indstiftet af KRISTUS selv, ikke blot er en forkyndelsesform, men en meddelelse af syndernes forladelse på GUDS vegne.

Embedet hviler på apostolsk fuldmagt, givet af KRISTUS selv og meddelt kirkens tjenere gjennom ordinationen. Dets autoritet hviler på denne fuldmagt og ikke på menighedens valg. Det er ikke afledet af det almindelige præstedømme, som alene er utryk for den enkelte kristnes direkte og uformidlede adgang til GUD i bøn, bekendelse og lovprisning, og for de kristnes almindelige vidneplikt.

Med disse fire kendetegn fremtræder kirken som en synlig virkelighet, i forskjellige kirkesamfunds skikkelse, men dog som en enhed, grundet på KRISTI indstiftelser.

Vi tror, at kirken således ikke er en menneskelig sammenslutning eller indretning, men er skabt og ordnet af GUD som et helligt samfund, der er hans nye pagtsfolk og KRISTI legeme, det vil sige KRISTI fortsatte incarnation på jorden.

Vi bekender vor medskyld i dens forfald og splittelse. Vi beder om dens samling til en synlig enhed,

indtil denne fuldbyrdes på den tid og den måde, GUD vil det.

(Gengivet efter Re-formatio nr. 4/1961, side 53-54)

Norge

Bøns- og arbeidsfællesskabet Pro Ecclesia udarbejdede ved et konvent på Gran, Hadeland 9. - 12. januar 1969 følgende dokument om kirkelig fornyelse:

1. Om Kirken.

Vi tror på Kirken som et Guds folk på vei mot fullendelsen, en levende organisme med historisk kontinuitet og universell rekkevidde, med sentrum og utgangspunkt i forsamlingen om Ordet og sakramentene. Gjennom fyllden av nådegaver og tjenester opprettholder Den Hellige Ånd Kirken som Kristi legeme og fremmer dens enhet og vekst.

Vi tror at Den norske Kirke er Jesu Kristi sanne Kirke, delaktig i det oppdrag, den myndighet og de løfter Kristus har meddelt sin Kirke på jorden – til tross for at den ikke i alle ting har vært tro mot sine forpliktelser.

Vi forplikter oss til å arbeide for å fornye bevisstheten om hva Kirken er og fremme den rette bruk av Kirkens hellige nådemidler.

2. Om embetet.

Vi tror at det hellige embetet er en av Gud innstiftet, frelsesformidlende tjeneste med Ordet og sakramentene under utøvelse av binde- og løsemakten. Til dette embete innvies menn etter apostolisk skikk ved bønn og håndspåleggelse.

Vi tror at dette embete er tilstede og i funksjon også her hos oss.

Vi forplikter oss til å arbeide for at rette embetsbærere forvalter nådens midler rett.

3. Om de troendes prestedømme.

Vi tror at Kirken er et kongelig folk av prester, ved dåpen og troen viet til å frembære seg og sitt for Gud som offer i bønn og lovprisning, og for mennesker i vitnesbyrd og tjeneste.

Lekfolket har fullt medansvar i Kirken, for dens liv og misjon, men dets oppgaver i Kirken og i verden har ikke vært klart nok forkynt og respektert som Guds kall. Den guddommelige enhet mellom lekfolk og embete er ofte blitt avløst av et spenningsforhold.

Vi forplikter oss til å arbeide for at lekfolket skal vokse i myndig og solidarisk ansvar for Kirken. Kirkens tjeneste for fred, rettferdighet og barmhjertighet i verden er i særlig grad avhengig av lekfolkets innsats.

4. Om Skriften.

Vi tror at Kirken som lærende Kirke ikke kan forkynne annet med myndighet fra Gud enn det som er i klart samsvær med Den Hellige Skrift. Kirken forstår de hellige skrifter som forpliktende, gyldige og aktuelle ord idag og for all fremtid. Jesu Kristi person som i seg forener de to testamenter, konstituerer Skriftens enhet. I Kirken er det nødvendig at Skriftens enhet i lære og tilstrekkelige klarhet til frelse i full utstrekning får være bestemmende for forkynnelsen. Guds ord kan bare brukes rett når både lov og evangelium forkynnes med fullt alvor som universell forpliktelse og universelt tilbud.

Vi forplikter oss til stadig å søke dypere inn i de hellige skrifter, slik at Guds ord i sin fylde får være kilde og norm for forkynning og tilbedelse.

5. Om dåpen.

Vi tror at den hellige dåp ved Ordet og vannet formidler real og forpliktende delaktighet i frelsesverket, og innlemmer i den nattverdfeirende menighet. I dåpen meddeles Den Hellige Ånd, og i den skjer fødselen til nytt liv i Kristus. Kirken har det fulle ansvar for

dem som blir døpt.

Vi bekjenner at dåpens forpliktelse ikke har vært forkynt klart nok for de dømte. Den er heller ikke blitt fremholdt for faddere og foreldre med tilstrekkelig fasthet og myndighet. Heller ikke har Kirken tatt de fulle konsekvenser av sin dåpspraksis ved å gi tilstrekkelig hjelp til de dømte, deres foreldre og faddere.

Vi forplikter oss til å ta opp folkekirkens problem i sin fulle bredde – herunder dåpspraksis og katekumenat.

6. Om gudstjenesten.

Vi tror at alle kristne som dømte og troende er kalt til et liv i gudstjeneste. Sentrum for dette gudstjenesteliv er høymessen, som i sin fullstendige form tar sikte på å samle alle dømte og troende på ethvert sted minst en gang ukentlig.

Vi bekjenner at vi her hos oss har manglet sans og syn for gudstjenestelivets fundamentale betydning for Kirken og for den enkelte kristne:

- for det første ved å neglisjere i teori og praksis høymessens konstitutive karakter som menighetens hovedsamling om ordets forkynnelse og nattverdfeiringen;
- dernest ved at andre offentlige og private gudstjenesteformer, som prekengudstjenester, bønnegudstjenester, husandakter og personlig andaktsliv i stor utstrekning enten har vært forsømt, eller urettmessig har fortrent menighetens hovedgudstjeneste.

Vi forplikter oss til å arbeide for liturgisk fornyelse – både med henblikk på teologi og praksis – slik at fyllden av Guds gaver jevnlig kommer menighetene til del, og menigheten som helhet trekkes inn i det gudstjenestlige liv.

7. Om nattverden.

Vi tror at Herren i den hellige nattverd gjør Golgataofferet effektivt nærværende og således delaktiggjør de nattverdfeirende i sitt legeme og blod

under brødets og vinens skikkelse. Som eskatologisk festmåltid hører nattverden med i Gudsfolkets feiring av Herrens dag.

Vi bekjenner at nattverden her hos oss ikke alltid har vært forvaltet på forsvarlig vis:

- for det første ved at menigheten ofte ikke får del i nattverdens sakrament ved ukens hovedgudstjeneste;
- dernest ved at nattverden får for liten plass i forkynnelsen, og undertiden forvaltes skjødesløst;
- videre ved at man i store deler av vår Kirke har satt seg utover Herrens innstiftelse ved å erstatte vinnens element med et annet.

Vi forplikter oss til å arbeide med nattverdens teologi og fremme sakramentets rette bruk.

8. Om det private skriftemål. Vi tror at skriftemålet er en ordning som Herren har innstiftet for syndsbekjennelse og -forlatelse under utøvelse av binde- og løsemakten.

Vi bekjenner at vi i vår Kirke har ringeaktet og forsømt denne gave, slik at den nesten ikke er i bruk.

Vi forplikter oss til å arbeide for at skriftemålet får sin rettmessige plass i Kirkens forkynnelse og i den troendes liv.

(Gengivet etter Re-formatio nr. 1/1977, side 9-10)

Sverige

I et privatbrev til en af vore venner skriver formanden gennem 10 år – indtil sidste år – for Arbeidsgemenskapen Kyrklig Förnyelse, domprovst Per-Olof Sjögren, Göteborg: "Även hos oss i Sverige har vi funderat på att formulera oss till något slags programskrivning, till en slags Basis för den högkyrkliga rörelsen, men vi har avstått. Dylika

formuleringar brukar vara färgade av den tid de uppkommer i och blir därför rätt snart föråldrade, och felaktiga. – – – I det svenska aKF:s stadgar har vi en § 1 som egentligen blott utsäger att vi står på Bibelns och Bekännelseskriteriernas grund. Risken för nyskrivna baseis är att de kan urarte till någon slags ny bekännelsesskrift".

Her gengives derfor kun § 1, idet de øvrige 7 §§ omhandler organisatoriske spørgsmål:

§ 1. Kyrklig Förnyelse är en arbetsgemenskap inom Svenska Kyrkan av män och kvinnor, vilka genom bön, offer och arbete vilja vidmakthålla och befordra den allmänneliga och apostoliska Kyrkans lära, tro och ordningar, sådana dessa äro grundade i Skriften, bevarade i traditionen och omvittnade i vår kyrkas bekännelseskriter.

England

KATOLSK FORNYELSE
I CHURCH OF ENGLAND

DEN tid vi lever i er opfyldt af spørgsmål, forvirring og usikkerhed, og Kirken deler ikke bare verdens sygdom, men også dens tiltagende smerter. I en tid som vor er kaldet til fornyelse særlig påkrævet, fordi verdens behov for Kristi fylde er særlig tydeligt. Kirken må vende tilbage til sine kilder og genvinde troens helhed, så den kan vise verden et sandt Åndens liv, som er både katolsk og evangelisk.

Jeg skriver som repræsentant for en gruppe medlemmer i Church of England, som tror at vor Kirke nu er kaldet til en sand katolsk fornyelse. Den skal ses som et svar til de mennesker, der er i trængsler og som mangler noget at rette deres forhåbninger imod.

Samtidig skulle den være en udfordring til de falske værdinormer af såvel åndelig som materiel art, som vi møder i vort samfund i dag.

Vi har forfattet en kort erklæring, som vi mener kan danne grundlag for en debat omkring Katolsk Fornyelse. Vi har arrangeret en konference med dette emne, og den vil finde sted på University of Loughborough i dagene 29. marts til 1. april 1978.

Hvor Ånden vil føre os hen ved vi ikke. Men Loughborough Konferencen vil til efteråret blive fulgt op af en række dagkonferencer i forskellige dele af landet, og emnet "fornyelse" vil blive taget op rundt om i sognene.

Vil I slutte jer til os? Vi har en tro og en overbevisning, som vi står inde for. Selv om I ikke kan deltage i konferencen, så lad os vide, at vi har jeres støtte. Hjælp os ved jeres forbønner.

(Underskrevet) + Eric Cicestr
for The Bishop of Truro, The Bishop of Woolwich, The Abbot of Nashdom, Brother Michael SSF og andre.

EN ERKLÆRING:
BASIS FOR FORNYELSE

DEN Katolske Religion hævder, at Gud er Tre i Een, enhed i ulighed, og at der i guddommen er fællesskab og ligestilling. Vi tror, at mennesker skabt i Guds billede og lighed er kaldet til at dele med hinanden i dette liv og til at give udtryk for disse egenskaber på jorden. Katolicismen bekender en Gud, i hvis væsen der er fælles liv og kærlighed, og vi kristne må vise disse kendetegn for verden.

Denne Gud bragte sig i et nyt forhold til den materielle verden ved at blive menneske i Jesus Kristus. Ved sit inkarnerede liv, sit offer på korset, sin opstandelse og himmelfart, hævde han mennesket til Gud. I ham er det muligt for alle mennesker at få del i det guddommelige livs herlighed, og alle levende kan blive hellige. Derfor

er det kød og blod, som Gud skabte, selve den skikkelse, hvori vi allerede kan begynde at tage del i hans herlighed. "Hvis nogen er i Kristus, er han en ny skabning" (2. Kor. 5, 17).

Gennem Kristus har vi fået Ånden, der blæser hvorhen den vil, og som bringer kraft, kærlighed, sandhed og frihed til menneskene. Katolsk Kristendom bekender en Gud, som er grænseløs og dog nær, der forløser og dog holder os fast. Vi må modstå den sektariske fristelse, være åbne overfor Helligånden, der vil give os mere kraft, større kærlighed, og som vil frigøre os. Han taler til os gennem Ordet, der er åbenbaret i Skriften og leder os til hele sandheden.

Den Katolske Religion er ikke et abstrakt moralsystem, men er legemliggjort i en levende og historisk kirke, Kristi Legeme, med Bibelen, den apostolske lære, sakramenterne, præsteskabet og tilbedelses- og bønslivet. Vi må prøve at genoprette denne Kirke, så den i sandhed bliver det jordiske udtryk for Treenighedens fælles liv, bebuder af Gudsrigets fred og retfærdighed og et fællesskab af frie mænd og kvinder. Denne Kirke er ikke til for at fremme ensretningen i denne verden, men for at bringe forvandling ved det kommende Gudsriges kræfter på den dag, da Kristus skal genoprette alle ting. Vi forventer nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed skal bo.

Den katolske fornyelse i Church of England er, som i resten af den kristne verden, en genopdagelse af helheden. Katolsk betyder hel, fuldstændig, fuldkommen; dets modsætning er delthed, usikkerhed, sektarisme. I dag, hvor vi oplever forfaldet i en utilstrækkelig og snæversynet kristendom og ser genoplivelsen af skadelige, pseudo-pietistiske genveje til troen, vil fornyelsen af katolsk tro og liv ikke gå for sig uden kamp. Men den er uomgængelig nødvendig, hvis den sande Gud skal forkyndes.

(Oversættelse: Birte Christensen, Frederikssund)

Sandelig, det er værdigt og ret

SOM bekendt indledes nadverliturgien også i Danmark i de fleste kirker med Sursum corda, "Op-løft eders hjerte (til Herren)". Derefter følger "Lad os prise hans navn (eller: Lad os takke Herren, vor Gud)". Så synges "Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den almægtige, han, som var, og som er, og som kommer (eller: Himlen og jorden er fuld af din herlighed)". "Hosianna i det høje(ste)". "Velsignet være han, som kommer i Herrens navn". "Hosianna ...".

Således, hvor man følger det almindelige autoriserede ritual fra 1912. Da man dengang efter 300 års forfald og sløseri genopbyggede nadverliturgien, fik vi ganske vist disse led tilbage, men til forskel fra den norske, den svenske og andre lutherske kirker genindførtes ikke menighedssvaret "Vi løfter dem til Herren" efter den første opfordring, og ligeså sprang man svaret på den anden opfordring, ordene "Det er værdigt og ret", over, og mest besynderligt: den præfation (nadverindledningsbøn), som det hele er optakten til, udelodes ligeledes, og der fortsattes straks med helligsangen o.s.v.

Hvad her er sagen, er det andet af de udeladte svar: "Det er værdigt og ret". Medens formen "Lad os prise..." er overtaget fra jødedommen – ikke fra dens egentlige gudstjeneste men fra påskemåltidet og det beslægtede kabburah-måltid (fællesskabs-måltid), hvor det hed "Lad os takke", hvis man kun var tre, "Lad os takke Herren", hvis man var ti forsamlede, og "Lad os takke Herren, Israels Gud", hvis man var mange (se Bjørn Højbo: "Nadver og messe" s. 51) – så må svaret "Det er værdigt og ret" derimod være

en selvstændig kristen formulering eller have sit forbillede i en formular fra det antikke retssprog eller i et offentligt hyldestråb, en slags hurra, en akklamation. En kultiveret præst, liturgiforskeren, dr. Walter Reindell, Köln, giver en æstetisk vurdering af korsvaret med ordene: "Med al sin nøgternhed og djærvhed er dette bekræftende svar ikke uden en vis prunkløs storhed". Leiturgia II, s. 460. I nadverliturgien har svaret haft sin plads fra meget gammel tid. Det første sted, det træffes, er i Hippolyts liturgi fra ca. år 215. Hippolyt var en slags vice-biskop i Rom og har skrevet på Græsk, men hans nadverliturgi kendes nu kun gennem oversættelser til Ætiopisk og andre orientalske sprog. I den romerske messe gengives det med "dignum et justum" og møder os så foruden på Græsk i alle sprog i alle Verdens nadverliturgier – i de seneste år endda også i flere reformerte kirker.

At dette menighedssvar ikke kan bagatelliseres til at være et tilfældigt stykke stilistisk pomp og prunk, men at det tværtimod vil sige noget væsentligt, fremgår af, at der gribes tilbage til det i den følgende præfationsbøn (dog ikke hos Hippolyt): "Ja, sandelig det er værdigt og ret, tilbørligt og os til frelse, at vi altid og alle vegne takker dig, almægtige Gud ...". Ordene "altid og alle vegne" leder tanken hen til 2. Thess. 1, 3, eller Paulus' ord kan omvendt have været afledt af det liturgiske led, hvis det allerede har været i brug dengang, uanset at det i bevarede og os bekendte liturgier først møder os længere ned i tiden. Også disse ord fik en fast plads i den romerske

præfationsbøn og i andre både vestlige og østlige kirker, også i vore dage, altså hvor denne bøn bruges.

Men hvad er så meningen med den næsten altid og alle vegne forekommende vending "Det er værdigt og ret"? Hos os er den ikke blevet genindført ved liturgiens delvise re-formatio i 1912 eller sidenhen. Nogle finder den vel overflødig og pedantisk, ja ligefrem komisk. Men hvor komiske bliver ofte de selv, der finder noget komisk, fordi det ligger over eller under deres forstand! Ja, hvad kan hensigten med en Skærtorsdag være andet end at begrunde fejringen af den hellige nadver, og hvad er så hovedhensigten med Palmesøndag andet end at forklare berettigelsen af gudstjenester i det hele taget? Hvorfor slår præsterne ikke ned på det centrale emne til den dag men bavler i stedet stemningsfuldt om ting fra alle mulige andre sammenhænge? Teksterne er da ellers tydelige nok: Filipperbrevet 2, i Jesu navn skal alle knæ bøje sig, og hver tunge bekende ham som Herren til Gud Faders ære. Matth. 21, man skal lovsynge frelseren og dertil ofre tid og værdier. Æslets ejer vidste jo, at Herren havde brug for hans dyr, folk kastede under hosiannaråb deres klæder for Jesu fødder, brækkede grene af træerne og svingede dem foran ham. I samme retning peger Markus om kvinden med alabastkrukken, som hun slog itu for at kunne ofre alt dens kostbare indhold på Jesus.

Sådan ødslen med værdier og tid, at give gaver og vise opmærksomhed, er fra en side set det nyttigste og fra en anden side set det nyttigste af alt. Det er nødvendigt, værdigt og ret, meningsfyldt og berettiget, hvor det gælder at meddele sig til hinanden og til Gud. Hvor man kun vil lade værdierne tjene til umiddelbar nytte, bekvemmelighed og fornøjelse, bliver menneskene fremmedgjorte indbyrdes og i forhold til Gud. Jo mindre, man ofrer til Gud, jo mindre bliver der tilovers for andre. Det har næppe sinket genop-

bygningen efter krigen de steder, hvor man prioriterede genopførelsen af kirkebygninger. Jesus ville opgive alt for at meddele sig helt til os. Til gengæld beder vi om mod og held til at kunne vinde en rosenkrans om korset, beder ham om hjælp til at ære ham "nogenlunde". Det er værdigt og ret at bygge smukke gudshuse, at opretholde små sogne med den bekostning til præster og kirkeligt personel, det medfører. Foruden at ødsle ved at de ting, der bruges til gudstjenesten, skal være kostbare og smukke, skal man bruge af sin kostbare tid til den. Har man ikke mere råd til det, men vælger at ofre alt på sig selv, får man snart ikke råd til noget, der giver levedygtig glæde, ja dårligt nok råd til at være menneske.

Nogle synes dog, at det er mere meningsfyldt og rigtigt at løbe kondi på de hellige dage og skræmme livet af skovens dyr, klippe hæk og vaske bil og hellige sig alskens "gør det selv"-arbejde med sit hus, ud- og indvendigt, end at øde hviledagen på sådanne narrestreger som at rende i kirke. Judas mente også, at salvekrukken og dens indhold burde være solgt og pengene givet til de fattige. Farisæerne, ypperstepræsterne og de skriftkloge forargedes over disciplenes og skarernes hyldest. Men Jesus affærdigede dem med Salme 8, 3: "Af spædes og diendes mund har du beredt dig lovsang" og Malakias 2, 11: "Jeg siger jer, hvis disse tav, skulle stenene råbe". Der kunne også være henvist til Salme 65, 1, som i Grundtvigs gendigtning, nr. 300 i vor salmebog, lyder:

Højhedens Gud, som kom hernel,
i ringhed klædt!
Lovsangen er din rettighed,
hvor du er stædt;
sorgen er dyb i Sions stad,
gør med dit smil den sjæleglad!
Da skal din pris vi udsjunge.

Ordligheden mellem "Det er værdigt og ret" og "rettighed" er dog tilfældig,

fremkommet ved, at Grundtvig fandt et ord, der kunne rime på "herned". Den hebraiske grundtekst må oversættes ved "lovsang tilkommer dig". Men meningen er i hvert tilfælde den samme. Grundtvigs salmeord er naturligvis mageløst sublime og vidunderlige for alle der hygger sig i den grundtvigske lejr. Men dukker noget tilsvarende op i nadverliturgiens sammenhæng, får piben en ganske modsat lyd. Så bliver det hele pludselig så grinagtigt i Sions stad.

I en vurdering i Præsteforeningens Blad 1973 af Prøveritualbogen fra 1963, som – det skal indrømmes – er et ret bovlangt foretagende, skriver pastor dr. theol. Børge Ørsted (der som bekendt ikke blev gjort til kgl. konfessionarius af Frederik den 9., hvad derimod Christian Thodberg blev af dronning Margrethe): "Et par år senere gav Thodberg i sin bog Den forsømte gudstjeneste (1965) følgende vurdering af ritualforslaget: 'Der er trods al mædehold ofret for meget til traditionen og for lidt til forståeligheden og nutidigheden'. Og som et særligt grelt eksempel henviser han til nadverliturgiens indledende Sursum corda, der 'ændret efter oldkirkeligt forbillede' er blevet til følgende smagfulde vekselsang mellem præst og menighed:

Præsten: Opløft eders hjerter til Herren.
Menigheden: Vi opløfter vore hjerter.
Præsten: Lad os takke Herren, vor Gud.
Menigheden: Det er værdigt og ret.

Især er den sidste linie næsten ikke til at bære, når præsten straks efter i præfationsbønnen siger: 'Det er i sandhed værdigt og ret...' Jeg må indrømme Thodberg, at disse ord 'idag kun giver mening sagt f. eks. af Helge Kjærulff-Schmidt iført knækflip og andet viktoriansk udstyr – altså kun til at le af'. Og det er kun alt for sandt, når han betegner det samlede resultat af liturgiudvalgets skønne bestræbelser som 'liturgisk arkæologi'. Et

udtryk som ganske svarer til H. G. Clausens påstand om Mynsters forsøg på at forsvare 'Palæontologien', og iøvrigt minder om de 'arkæologiske Kuriositeter', som jeg gætter på at Emilius Bangert og Michael Neiiendam har lånt til forordet i deres bog Vor Gudstjeneste (1934) hos Fritz Jürgensen".

Det lange citat taler for sig selv som en prøve på letkøbt og tomt københavnervid med efter-brandesiansk fortegn, men lidt kommentar er alligevel på sin plads: Nok regerede dronning Viktoria overordentligt længe, men romerbiskoppen Hippolyt var dog forlængst ude af billedet, da hun kom på tronen. Den udmærkede og selv meget lidt viktorianske dronning afskyede al højirkelighed, for hende legemliggjort i Mr. Gladstone, som hun hadede af hjertet. Knækflippen til forskel fra rund eller omvendt flip hidrører mere fra den forkuldrede, liberale edwardske tid end fra den viktorianske, og den har holdt sig længst om kelneres og statsprotestantiske præsters halse. Nu er alle slags præster ved at gå over til den for andre efterhånden noget umoderne hvide rullekrave. Det skyldes dog ikke, at retningskellene er udviskede, men at fransk vask og strygning er blevet en saga blott.

Med talen om antikvariske kuriositeter har Thodberg affyret en boomrang mod sig selv. Som formand for en ny liturgisk kommission har han fremsat et forslag til en højmesseliturgi, som resten af kommissionen, blændet af hans lærdom, er hoppet på med samlede ben. Forslaget bringer en gammeltestamentlig tekstrække, hvad oldkirken også havde men hurtigt gik bort fra. Den indeholdt dog ikke som Thodbergs læsninger af Davids salmer, begribeligvis fordi messen jo i forvejen var gennemvævet med stykker fra disse salmer, svarende til, at vi jo da også gør brug af en salmebog ved gudstjenesten. Endvidere har Thodberg af nogle historisk-videnskabeligt problematiske gisninger om den liturgiske

rækkevidde af oldkirkens dåbsterminer og dåbspraksis og af nogle tanker om dåben, fundet i nogle årgange af Grundtvigs prædikener, konstrueret en begrundelse for at ændre rækkefølgen i gudstjenestens gang. Hensigten med de antikvariske sysler og med omstillingerne skal så være at få gudstjenestens gang til at afspejle kristenlivets grundbetingelser og forløb på en tydelig måde for vor tids menighed. Men tænker man bare en lille smule over sagen, bliver man klar over, at det formål er allerede tilgodeset fuldt så godt, mildest talt, af den hidtidige gudstjenesteform.

Mærkeligt, at ingen finder det rygende, at vor kirkes gudstjeneste nu skal prigsives en enkelt persons ambitioner og vilkårlige tankefostre. Men det må skyldes en helt op til toppen udbredt mangel på interesse og forståelse for liturgiens led og samspillet imellem dem. Nu prøvekøres Thodbergs forslag af naive og liturgifremmede præster rundt omkring i riget under menighedens velvillige ligegyldighed og forhåndsakcept, for dernæst at blive autoriseret og trukket ned over hovedet på os allesammen. Men inden skal forslaget vel have den sidste afpudsning. Imidlertid er det jo for at være frisk og moderne blevet praksis, at bibeloversættelses- og liturgikommissioner ikke nøjes med at omfatte sagkyndige og teologer men supplerer sig med "kulturpersonligheder" fra Folkekirkens overdrev eller udenfor. Var det da ikke værdigt og ret, nu da Helge Kjærulff-Schmidt er blevet draget ind i debatten, at supplere kommissionen med ham og med en yngre repræsentant for sjælløst københavnervid. Jeg foreslår Jesper Klein.

C. B. Hansen, Ålborg

meddelelse til

ABONNENTERNE

Med dette nummer indledes 21. årgang af Re-formatio. Vedlagte indbetalingskort kan benyttes ved betaling af abonnementsafgiften, der for 1978 er 30 kr. (for studerende dog kun 22 kr.)

Vi beder Dem om snarest belejligt at indbetale beløbet og minder om, at gaver (små eller store) er velkomne og nødvendige.

Har De særlige aftaler med os (f. eks. friabonnement), beder vi Dem se bort fra vedlagte.

Venlig hilsen,
EKSPEDITIONEN

Exultet

Påskelørdags-hymnen omsat i danske vers. Melodi: Kommer, sjæle dyrekøbte (Den danske Koralbog nr. 253)

1. Juble skal nu englehære,
kongen højt velsignet være
han som sejren herligt vandt.
Jorden fryde sig i glansen,
strålerne fra sejrskransen,
mørket veg, som jorden bandt!
2. Fryde skal sig Herrens kirke,
rundt på jorden genlyd virke
mægtig pris fra alle folk.
Herre, lad din klarhed råde
i os ved din store nåde,
ved os påskens under tolk!
3. Gud, vor Fader, vil vi prise,
Jesus Krist vor tak bevise,
al vor gæld er nu betalt!
Adams blodskyld er udslettet,
Jesu død har alt udrettet,
frelse for enhver, som faldt!

4. Påskenatten er oprunden, minder os om udgangsstunden fra Ægyptens vold og vé. Støttens lys mod mulmet svinde, syndens mørke overvinde, folket frelsens veje se!
5. Intet kan vor fødsel gavne, om vi måtte frelsen savne, Herre, tak for miskundhed. Ej omsonst har Adam syndet, Gud har herlig hjælp tilskyndet, da vor frelser steg herved!
6. Brøden førte til vor lykke, vi kan os frimodig smykke med en rig forløsnings skat. Som den lyse dag med glæde bringer os fra guddomssæde alle goder denne nat!
7. Tak, at påskens morgenstjerne vil fra kirken mørket fjerne, led du os i fredens bånd! Tag vor tak, o Fader kære, lad os leve til din ære ved din Søn og Helligånd!

v/Edvard Wulff Pedersen,
Kornerup.

Johs. Christensen: Evangeliet om Helligånden. Credo Forlag, København 1977. 127 sider. Kr. 23,00.

BOGEN har et sjælesørgerisk sigte og ønsker at fremstille den bibelske lære om Helligånden i hele sin bredde, men selvsagt ikke udtømmende – som der står i forordet. Bogen er stort set fri for polemik, og den giver en jævn og god "luthersk" gennemgang af de væsentligste nytestamentlige udsagn om Helligånden med gode henvisninger til bekendelsesskrifterne.

Bogen har tre hovedafsnit: 1) Hvad Bibelen generelt siger om Helligånden;

dette afsnit afsluttes med en gennemgang af Helligåndens plads i Treenigheden. 2) Helligånden og mennesket: om Helligåndens rolle i det at blive og være en kristen. Her siges meget centralt om, hvordan Helligånden leder mennesket til Jesus; men det er forbavsende hvor lidt sakramental forståelse der er i denne fremstilling. Helligåndens gerning i dåb, skriftemål og nadver burde have en meget stor vægt. 3) Helligånden og kirken: om Helligånden i kirkens liv og arbejde, herunder åndsudrustning og nådegaver. Forfatteren giver en god gennemgang af nådegaverne, men man savner at tjenester, nådegaver og åndsudrustning sættes i relation til vor kirkes embede, og man savner en vejledning og hjælp til, at dette rige menighedsliv, som kendes fra Det nye Testamente, bliver praktiseret. Her spores måske en lille "vantro", der ikke regner med en udfoldelse af Guds kraft i dag som på apostlenes tid (s. 67f), men er Helligånden ikke den samme?

To detaljer skal fremhæves. "Ånds-dåb" defineres uafhængigt af dåben side 61: "Dengang du gik i stykker med dig selv, kom du til Jesus og fik livstørsten slukket hos ham. Og da blev du 'døbt med Helligånden'". Dette skaber blot yderligere vanskeligheder i forståelsen af, hvad det vil sige at blive døbt i Helligånden; udfra en evangelisk-luthersk forståelse får vi Helligånden i dåben, jfr. dåbsritualet. Den anden detalje står på side 64: "Inde hos Jesus betyder: stilhed over en åben Bibel". Der er en tendens til at gøre forholdet til Jesus til det at have en åben Bibel, sådan at Bibelen indtager det menneskeordne Guds Ords plads; Bibelen er Guds ord og ikke Guds Ord.

Altså: en jævn, god bog, som kan give nye kristne god bibelkundskab om Helligånden, men med den væsentlige mangel, at den ikke gør noget ud af sakramenterne.

Ole Skjerbæk Madsen

Kirkelig Familielejr 1978

på Sundeved-Centret, Stenderup Kirkebakke, 6400 Sønderborg, tlf. 04-46 71 21.

Søndag den 23. juli

19.00 Messe. Prædikant, pastor Poul Ulsdal, Hemmet.

22.00 Completorium.

Mandag den 24. juli

8.30 Laudes.

10.00 Provst E. Alshauge, Sønderborg: 2. Mosebog 19, 8.

10.00 Bibeltime for de unge ved Jørgen Poulsen, København.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor Edmund Jensen, Ormslev.

22.00 Completorium.

Tirsdag den 25. juli

8.30 Laudes.

10.00 Pastor Frank Nør, Emmersbæk: Hoseas 4, 4.

10.00 Bibeltime for de unge ved Maria-døtrene i Kollund.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor J. Bækgaard Thomsen, Rinkenæs.

22.00 Completorium.

Onsdag den 26. juli

8.30 Laudes.

10.00 Pastor Ole Skjerbæk Madsen, København: Filipperbrevet 2, 8.

10.00 Bibeltime for de unge ved Arne Jørgensen, København.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor Vagn Hersted, Vejlv.

19.45 Messe. Prædikant, pastor Urban Schrøder, Varnæs.

22.00 Completorium.

Torsdag den 27. juli

8.30 Laudes.

10.00 Pastor Preben Hansen, Hvedstrup: Romerbrevet 6, 23.

10.00 Bibeltime for de unge ved Ove Fabricius, Vodskov.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor Hakon Svane, Årup.

22.00 Completorium.

Fredag den 28. juli

8.30 Laudes.

10.00 Pastor H. O. Okkels, Sdr. Hygum: Romerbrevet 6, 4.

10.00 Bibeltime for de unge ved pastor

Hakon Bojsen, Silkeborg.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor Stig Christensen, Sønderborg.

22.00 Completorium.

Lørdag den 29. juli

8.30 Laudes.

10.00 Pastor Th. Kühl, Løjt Kirkeby: Johannesevangeliet 1, 17.

10.00 Bibeltime for de unge ved Benedicte Bisgård, Århus.

17.30 Vesper. Prædikant, pastor Poul Exner, Albertslund.

22.00 Completorium.

Søndag den 30. juli

10.00 Højmesse. Prædikant, pastor Svend Erik Larsen, Christiansfeld. Efter messen: Agape (fællesbespisning, som lejren giver).

Organist under hele lejren er Tage Jørgensen, Kibæk.

Edel Poulsen, København, leder legestue for de små, når der er bibeltime for de voksne og unge kl. 10.00.

Overnatningsmuligheder:

Man kan bo i eget telt eller campingvogn. Herfor betales kr. 15,- pr. døgn til Sundeved-Centret.

Campingvogne kan lejes hos Dybbøl Karavan-Center, tlf. 04-44 12 00, og hos Ulkebøl Camping, tlf. 04-42 32 56.

Man kan bo på Sundeved-Centret (sengetinned medbringes, og værelsesbestilling sker ved henvendelse til Sundeved-Centret). Prisen for fuld pension er kr. 85,- pr. døgn. Børn under 12 år halv pris. Bor man på campingpladsen, kan enkelte måltider købes på Centret. Udgifter til lejrens afholdelse betales gennem daglige kollekter ved vesperen. Under hele lejren er der lejlighed til privat skriftemål.

Lejren ledes af:

Pastor Olav Fog, Blåhøj, 7330 Brande, tlf. 05-34 50 61.

Pastor Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund, tlf. 03-31 03 39.

Tilmelding sker til en af de ovennævnte.

Legat

JOHANNE ELLEBJERGS OG
KAREN JUSTESENS MINDELEGAT

Af ovenstående legat er i foråret 1978 tre legatportioner ledige for teologiske studenter til anvendelse til følgende:

- 1) Udgifterne til studieophold i 10-14 dage i Östanbäck kloster, Sala, Sverige, herunder rejseudgifter. (Kan søges af mandlige teologiske studenter). Opholdet skal finde sted i marts-maj måned 1978.
- 2) Udgifterne til ophold i 14 dage hos Mariadøtrene, Kollund, Sønderjylland, herunder rejseudgifter. (Kan søges af kvindelige teologiske studenter). Opholdet skal finde sted i sommeren 1978.
- 3) Udgifterne til ophold i påskeugen (18.-28. marts 1978) på Hjelmse-ryds-stiftelsen, Stockaryd, Sverige, herunder rejseudgifter.

Nærmere oplysninger kan indhentes hos formanden for legatbestyrelsen, sognepræst Knud Andersen, 3550 Slangerup, tlf. 03-334097, hvortil ansøgninger sendes senest 1. marts 1978.

Kalender 1978

Konvent i Virring: 29.-31. maj.

Kirkelig Familielejr i Sundeved-Centret: 23.-30. juli.

Muligvis retræte for kvinder i Kollund: 21.-25. august.

Kirkedage i Frederikssund: 2.-4. september.

Retræte for mænd i Kollund: 17.-20. september.

Knud Christensen

Retræte

Dette års retræte er berammet til dagene fra søndag den 17. til og med onsdag den 20. september. Det er noget nyt, at retræten varer fulde tre dage. Dagsprogrammet vil være som sædvanlig: Laudes, messe, morgenmad, terts, meditation, sekst, middag, siesta, kaffe, non, meditation, vesper, aftensmad, complet.

Der vil blive anledning til at bruge Antifonale II.

Anmeldelse sker til mig senest 9. september.

Johs. M. Nielsen, Tårnby

Forslag

OM RETRÆTER

OVENSTÅENDE meddelelse fra pastor Johannes Nielsen om den årlige retræte hos søstrene i Kollund får mig til at forelægge følgende forslag, som jeg har tænkt på i flere år.

Jeg har ofte beundret Fader Jonas i Tårnby for den måde, han har virket på som højkirkelig. Han er en af dem af "sekretær-typen", her forstået virkeligt positivt. Da han oplevede den glæde at se det højkirkelige syn, tog han den resolut og handlekraft med, som han havde brugt i sin fortid bl. a. som sekretær. Er man højkirkelig, skal det selvfølgelig praktiseres! Han startede straks med at bede tidebøn i sin kirke - hvad har man ellers en stor børneflokk til? I Tårnby har der længe været vesper i kirken hver aften - de seneste år også daglig messe - hvad ellers? Selvfølgelig skulle messeliturgen restaureres; det blev den på den kontante og praktiske måde, at han - som jeg - fik tilladelse til at bruge Prøveritualbogens højmesse, vist let forbedret. Så er den i orden; messen er noget, der skal holdes! Det afgørende er ikke lige de bestemte ord,

men at messens uundværlige led udføres, gøres...

På tilsvarende kontante måde var det også ham, der selvfølgelig arrangerede retræter. Hvad er ægte højkirkelighed uden retræter? Men det er altså desværre kun blevet til een om året - med få deltagere. Tænk, hvad svenskerne kan på det punkt! Er her måske skjult en af grundene til vor svaghed og vor splittethed?

Men når alt dette er sagt, må jeg altså have lov at sige een ting mere. Selv har jeg kun været med een gang for et par år siden. Jeg var i hovedsagen meget glad for at være med og ville gerne deltage hvert år. Men det kan jeg desværre ikke, for jeg kan ikke tage den strenghed, den rigorisme, som præger programmet, d.v.s. den totale stilhed som i et andet trapistkloster!

Det skal endelig ikke forstås sådan, at jeg ønsker et andet præstekonvent i Kollund - tværtimod. Jeg accepterer stilheden som noget meget vigtigt; jeg foreslår silentium fra aftenbønnen, completoriet og den næste dag, til nogen + eventuel meditation er forbi. Derefter kan følge en hyggelig eftermiddagste samt stilfærdig samtale, spadsereture eller lignende. Så vesper med påfølgende måltid - også i stilhed, blot med den sædvanlige oplæsning som under andre måltider.

Men derefter skal aftenen være fri, ikke til foredrag og diskussioner, men til stilfærdig broderlig samtale under ledelse, men med bestemte æmner, indledt improviseret af deltagerne på skift. Æmnerne kan måske være oplyst forinden, så de kan være genstand for dagens bønner og private meditationer. Meningen er, at nu skal det broderskab, som dagens messer og tidebønner har sat os ind i, konkretiseres, bære frugt i den broderlige samtale.

Måske kan fortravlede bypræster, der snakker dagen lang, have en stor mental trang til at holde mund et par dage om året. Men vi præster i små og ofte isolerede sogne har netop en

stærk mental trang til også at samtale med brødre, som man ellers møder så sjældent. Ved en sådan "let mildnet" retræte skal man selvfølgelig have frihed til ikke at tale; man kan blot blive på sit værelse.

Jeg er helt overbevist om, at den slags samvær trænger den højkirkelige bevægelse netop til. Man kan have været til konvent i Virring i årevis uden nogensinde at have talt eet eneste spørgsmål rigtigt igennem med en række præster, der skulle være ens brødre. Hvad sker så i stedet? Jo, vel det te banale, at der måske senere i surhed og kritik tales om brødre! - Ikke een retræte om året, men flere hvert år rundt omkring med en dagsplan i retning af det nævnte - med lejlighed til samtaler, der forberedt gennem dagenes fællesskab om messe og tidebøn måske kunne give dansk højkirkelighed den styrkelse, som den trænger til i dag. Jeg ville glæde mig af hele mit hjerte til sådanne retræter; rent praktisk må de ikke være for mange dage.

Det årlige præstekonvent burde være forberedt gennem retræter et par steder i landet inden. - Det særligt vigtige konvent i år med den aftalte drøftelse af "basis" burde efterfølges både af arbejde med sagen og af retræter. Så ville det højkirkelige konvent til næste år måske blive en virkelig samling og den helt store oplevelse.

Poul Ulstdal

Københavnske kirkestævner

Søndag den 5. marts 1978, kirkestævne i Albertslund, Opstandelseskirken. Gudstjeneste, kaffe, og derefter taler sekretær Bent Ryborg. Emne: "Israel og Kirken".

Karen Bagge
sekretær

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

NR. 1 FEBRUAR 1978 21. ÅRGANG

Frede Møller:

Møde med den Opstandne 1
Poul Ulsdal:

En ny BASIS!..... 3

C. B. Hansen:

Sandelig, det er værdigt og ret 12

Edvard Wulff Pedersen:

Exultet 15

Ole Skjerbæk Madsen:

Læst: Johs. Christensen: Evan-
geliet om Helligånden 16

Kirkelig Familielejr 1978, program 17

Meddelelser iøvrigt 18

Poul Ulsdal:

Forslag om retræter 18

*

Alle artikler i Re-formatio er skrevet på hver enkelt forfatters eget ansvar. De fremførte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Red.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):

Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Telefon: (07) 37 50 98.

I redaktionen iøvrigt:

Sognepræst Knud Christensen, Kirke-
gade 9, 3600 Frederikssund; pastor
C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9210
Ålborg S. Ø.; pastor Ole Skjerbæk
Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby;
pastor O. Lund Pallesen, Rustenborg-
vej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge
Riisgaard, 7673 Harboøre.

Ekspedition:

RE-FORMATIO ved overlærer Knud
Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 Køben-
havn Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon
(01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og
koster 30 kr. – for studerende 22 kr.

Sats: Anders Studsgård, Skarrild.

Tryk: Clausen off-set, Horsens.

SUBSKRIPTIONSINDBYDELSE

Re-formatio 1958-60

I anledning af, at bladet runder de
20 år til pinse, planlægger under-
tegnede at genoptrykke de tre før-
ste årgange i et enkelt bind på 80 sider.

Den højkirkelige bevægelses profil
træder meget stærkt og klart frem i
disse tre årgange, og da disse kun er
tilgængelige i nogle få arkiveksempla-
rer, vil det sikkert være af stor inter-
esse for alle – men især de yngre – at
møde bevægelsen i dens entusiastiske
frembrudsdage.

Det oprindelige kvartformat nedfo-

tograferes til A₅ (bladets nuværende
format) og trykkes i fineste off-set
gengivelse. Bogen forsynes med ind-
holdsoversigt samt kartonomslag. Pri-
sen forsøges holdt på 30 kr. incl. moms.

Forudsætning for planens gennemfø-
relse er, at der inden 1. april forudbe-
stilles mindst 100 eksemplarer, som
er nødvendigt oplag for at kunne dække
udgifter til trykkematerialer og indbin-
ding.

Bestil evt. flere eksemplarer, for
denne bog må da være en fin gaveidé.

Bestilling kan ske til redaktion, eks-
pedition eller til undertegnede:

Anders Studsgård, sognepræst,

Skarrild, 6933 Kibæk.

Telefon (07) 19 60 04.

R E S E R V E R E T P O S T V Æ S E N E T

0092 FREDE MOELLER

9 KIRKEGÅDE

KNUD CHRISTENSEN

170 HR PASTOR